

A teste Cic. lib. de nat. Deorum Differt ab ostio, quod id magis propriè de introitu in cubiculum usurpatur, quomodo Porta ad Civitates, Arces, Palatia pertinet. Sunt qui ab iera, id est, iure deriuent, quod per eam eatur introrsum. Græcis autem dicitur οὐεζ, Hebraic Schabar, Peithach.

ILLIVS PARTES.

Partes Ianuarum, superstitiosa Antiquitas singularibus Dii sacras esse voluit. Ita Cardines, Cardes deæ (quam quidam libentius Carnam vocant) quæ vi canit in sexto Fastorū Ouidius, ab Iano, compressa accepit, cardinum potestatem, prius Cræne nuncupata, deinceps per antistichion, Carna: Hinc & Cardineæ viri alioquin cruditi, inter quos Sipontinus, appellarunt. Cardines ab eo manerunt, quod in valvis ostiisque sustinendis præstant, dignitatem, auctoritatem, reique summam significari Pierius docet lib. 49. inde etiam Cardinales dicti, de quibus vide ibidem.

Limen similiter custodem atque præsidem fixerunt Limenitum Deum. De his sic scribit Tertull. in lib. de Idololat.

B Certi enim esse debemus, si quos latet per ignorantiam literaturæ sacrularis, etiam ostiorum Deos apud Romanos, Cardream à cardinibus appellatam, & Forum à foribus, & Limentinum à limine, & ipsum Ianum à Ianua.

RELIGIO.

Nulli in Ianua, quæcumque esset hora, veteres loqui fas esse arbitrabantur. Nam Pythagoricum & Ægyptiorum dogma sapientem id fuit, quum Deum inuenirent filiatio esse colendum, quo sunt rerum primordia.

Celius lib. 16. cap. 1. ibidem in ianuis olim, meridie & austri symbola via fuisse restatur.

Limina quia sacra veteribus, idcirco limen calcari in ingressu domus sine fecerè à noua nupta minime posse putabantur. Ita enim ingrediebantur illæ, vt limen pedibus non tangent, neque per se transirent aut transcendenter, sed aliorum manibus subleuantur ac tollerentur, quod refert Plu. in quaest. Rom. eiusque rei rationes ibidem explicat. Eadem de re idem Plutarchus in Romulo scriptis. Huc pertinet illud Catulli in carmine nuptiali Iulij & Manulij.

C Transfer omne cum bono:

Limen aureolos pedes.

Huc quoque non incommodè videtur posse referri superstitione cultorum Dagonis, qui limen portæ templi transire solebant, & quod idoli illius caput atque manus ibi iacuerat, vt. 1 Reg. 5. scriptum est. Eandæ superstitione Sophonis quoque cap. 1. videtur perfingere, cum inquit: Qui transilunt limen.

Postes similiter veteres venerari fuerunt soliti, Valer. Max. lib. 2. c. 5. scribit: Prædones quosdam cum à Scipione Africano foribus referatis intromissi fuissent, postes ianæ tāquam aliquam religiosissimam aram, sancutumque templum veneratos fuisse. Huc quoque pertinet illud Virg. secundo Aeneid.

Tum paride teclis matres ingentibus errant,

Amplexaque tenent postes, atque oscula figunt.

Apud Plautum limen inferum & superum, quadam religione salutari, & apud Tibullum liminibus oscula datur, vt hic apud Maronem postibus: & qui ædem dedicabat, postem rebatur ad deorumque placandam iram, poste caput tunebant.

D Non ego quique Tibillus, si merui, dubitem proculib[er]e tēplis.
Et dare sacratis oscula liminibus.

Non ego tellurem pedibus perrepere supplices,

Et miserum saepe tundere poste caput.

Et apud Poëtas amatores dant postibus ferta.

Vetus quoque Romanorum mos fuit, vt nouæ nuptæ marii domum intrantes, axungia postes vngrent, ea enim religione tenebantur, vt axungia putarent pleraque mala pelli.

Servius l. 4. Aeneidos, morè fuisse ait, vt nubentes puella simul ei venientes ad marii limen, postes ante quam ingredierentur, ornarent lancis vitris, & oleo vngrent, & inde vxores dictas.

Sed Plinius & Massarius non oleo aut axungia, sed lupino adipe postes inungere moris fuisse, prodiderunt, ne scilicet malum aliquod medicamentum inferretur. Ab illo postes vngendimor, Vnixia Iuno cognominata, teste Martiano. Vi-infra, Veneratio.

CUSTODES.

Antiquitus illustres domus, qui etiam hodie mos est, legimus habuisse suos custodes, quibus ianuarum, & diuinque custodia commissa erat, quique aperiendi & claudendi, & homines vel introrimtendi, vel extroducendi, canes, fures, mendicos abigendi potestatem habebant. Virgil. lib. 9. Aeneid.

sic Dardanio Anchise

Armiger ante, fuit fidusque ad limina custos.

Dicuntur etiam Liminarchæ & famuli ad limina. Silius 1. Punic.

Famuli turbato ad limina somno

Expanere trucem per vasta silentia vocem.

Vbi famuli ad limina sunt liminis præfeti, cubiculi custodes.

Ita Græcis οὐεζοι, & vīas ḥ Στέξ, πολαιοι: à Latinis ianitors & ostiarj, in foeminino genere ianitrices, & ostiarj appellantur. Plaut. in Asin.

Ita hac morata est ianua, exempli ianitorem

Clamar, procul si quem videt ad se ire calcitroneum.

Apud Romanos Imperatores habebant suos ministros ad fores, & admissionales, qui eos, qui salutatum veniebant admettere vel dimittere solebant, quorum mentio fit ab Älio Lamprido in vita Seueri Imperatoris. Salutabatur, inquit, quasi vnuis de senitoribus, Patente velo, admissionibus remitti, aut solis iis, qui ministri ad fores fuerant cum anteā salutare Principem non licet, quod eos videre non poterat.

Admissionales ergo dicebantur, quorum officium erat admettere intra cubiculum volentes salutare Principem & al-loquii.

Ab Ammiano Marcellino dictus est Magister, admissionis, qui præter huiuscemodi negotio, sine officio admittendi in cubiculum, & introducendi ad principem: quæ dignitas, vt idem ait, fuit honorata.

VENERATIO APVD ETHNICOS.

Tanta erat apud vetetes Ethnicos superstitionum obseruatio, vt etiam Ianus ipsas domorum infideret à demonum cultus. Quas mihi potestates ianitrices adfirmazit Tertullianus, qui & alibi copiosè differit de idolatriæ ritibus, quibus Ianus inumbabant, & infamabant: eaque ob causam vult Christianorum fores, nunquam vel lucernis ornadas, vel serfis & frondibus coronandas esse. Ostiorum deos inquit, apud Rom. Cardream à cardinibus appellatam, & forcum à foribus, & Limentinum à limine, & ipsum Ianum à Ianua, & vtique scimus licet nomina ianaria arque confita sint, cū tam in superstitionem deducuntur, rapere ad se dæmonia, & omnem spiritum immundum per consecrationis obligamentum. Alioquin dæmonia nullum habent nomen singulatum, sed ibi nomen inveniunt, vbi & pignus. Eriam apud Græcos Apollinem οὐεζον & Antelios dæmonas ostiorum præfides legimus, &c. Nam & alia ostia in balneis adorari videmus. Si autem sunt quæ in ostiis adorentur, ad eos & lucernæ & Laureæ pertinebunt. Idolo feceris quidquid ostio feceris.

APVD CHRISTIANOS.

Christianiani, vt idolatriæ reliquias eliminarent, liminaque dæmonum cultu polluta expirarent, Christoque dedicarent crucem ianuis inscriperunt.

Ephrem: Coronem portatam frontes, vt Christiani, & non, vt Gentiles atque Pagani, lauris aut floribus, alijsq; herbarum generibus. Error idolorum destructus est: mors spoliatia est, inforum captiuas reuocata est: imperium erroris multorum deorum confractum est: homo liberatus est: Dominus regnauit à ligno: creatura lætatur: Crux dominatur, quam omnes adorant gentes & populi, tribus, & lingue. Curcem depingamus & inculpamus in ianuis nostris.

Inter alia Ianuarum idolatriæ monumeta & ornamenta fuerunt thoraces Serapidis, quos quonodo Christiani ab raserint, eorumque loco Crucem substituerint, refert Rufinus lib. 2. hist. c. 2. Et hoc est quod impium Iulianum vñit, qui non potuit ferre Christianos imagines Crucis ante domos pingentes.

PIACULA IANVARVM.

Etiam contra veneficia ianuas muniebant. De quo nonnulla paulò ante. Pythagoras inquit Plinius, scyllam in limine ianuæ suspensam malorum medicamentorum introitum pellere tradit. Eodem teste adeps stellus apud antiquos etiam religiosus erat. Certe nouæ nuptæ intrantes etiamnum solenne habent postes eo artinge, causam ibidem ponit Plinius, videbile nequid mali medicamenti inferretur. Imo ob eandem causam inscripta erant Ianuæ hæc verba: Nihil ingrediatur Mali. teste Diogene Laerio. Hæc cigitur & alia ianuarum erant piacularia magica, quibus omnibus abieciis Christiani trophaeum